

Niniejszy dokument nie stanowi doręczenia w trybie art. 15 zzs⁹ ust. 2 ustawy COVID-19 (Dz.U.2021, poz. 1842)

Sygn. akt I ACa 1272/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grzegorz Krężolek (spr.)
Sędziowie:	SSA Robert Jurga SSA Beata Kurdziel
Protokolant:	Michał Góral

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 października 2022 r. w Krakowie

sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) i (...) spółki jawnej w K.

przeciwko Gminie Miejskiej K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 23 września 2020 r., sygn. akt I C 1904/18

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od strony powodowej Przedsiębiorstwa (...) i (...) spółki jawnej**

w K. na rzecz strony pozwanej kwotę 8.100 zł

(osiem tysięcy sto złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Robert Jurga SSA Grzegorz Krężolek SSA Beata Kurdziel

Sygn. akt : I ACa 1272/20

UZASADNIENIE

Przedsiębiorstwo (...) i (...) spółka jawna w K. domagała się zasądzenia od Gminy Miejskiej K. – Zespołu (...) w K. kwoty 447.977,25 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17 stycznia 2018 r. oraz obciążenia pozwanej kosztami procesu.

Uzasadniając żądanie wskazała, iż strony zawarły dnia 22 sierpnia 2016 r. umowę nr (...), której przedmiotem było wybudowanie przedszkola samorządowego przy ul. (...) w K.. W trakcie realizacji jej przedmiotu spółka wykonała także roboty które nie były objęte umową. Polegały na usunięciu elementów starej podmurówki ogrodzenia , części fundamentów poprzedniej zabudowy. Powódka wykonała też prace nie objęte złożoną zamawiającej ofertą, które tym samym przekroczyły jej zakres i przedmiot zawartej na jej podstawie umowy. Przedmiot żądania stanowi wynagrodzenie za te roboty.

Odpowiadając na pozew strona pozwana domagała się oddalenia powództwa oraz przyznania od przeciwniczki kosztów postępowania.

W swoim stanowisku argumentowała , że strony ustaliły w umowie dla wykonawcy wynagrodzenie ryczałtowe w kwocie 6.989.000 zł za wykonanie całości przedmiotu zamówienia. Zgodnie z postanowieniem § 3 ust. 14 tej umowy wykonawcy nie wolno było realizować robót dodatkowych bez zmiany umowy lub uzyskania zamówienia dodatkowego wynikającego z umowy zawartej odrębnie.

Zgodnie ustalono też , że wszelkie roboty dodatkowe, wykonane bez zachowania tej procedury wykonawca realizuje na koszt własny. Ponadto spółka (...) oświadczyła, że w razie wykonania jakichkolwiek prac z naruszeniem tego postanowienia umownego, zrzeka się prawa do wynagrodzenia z tytułu ich wykonania.

Pozwana Gmina podkreśliła ,iż powódka domaga się zapłaty wynagrodzenia właśnie za roboty , które nie były objęte umową z dnia 22 sierpnia 2016 r., co do których opisana wyżej procedura nie została zachowana. Tym samym spółce nie przysługuje roszczenie , którego dochodzi.

Wyrokiem z dnia 23 września 2020r, Sąd Okręgowy w Krakowie :

- oddalił powództwo [pkt I,
- zasądził od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 10 800 złotych , tytułem kosztów procesu [pkt II] oraz
- nakazał ściągnąć od Przedsiębiorstwa (...) i (...) spółki jawnej w K. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 239 złotych, tytułem wydatków związanych z postępowaniem - wyłożonych tymczasowo ze środków budżetowych[pkt III sentencji orzeczenia].

Sąd I instancji ustalił następujące fakty istotne dla rozstrzygnięcia :

Strony procesu zawarły dnia 22 sierpnia 2016 r. umowę nr (...), w ramach której strona powodowa- Przedsiębiorstwo (...) i (...) spółka jawna w K. jako wykonawca, była zobowiązana do wybudowania przedszkola samorządowego przy ul. (...) w K. z wyłączeniem pierwszego wyposażenia sal (meble, akcesoria) i kuchni, budowy placu zabaw oraz wycinki drzew, krzewów oraz wykonania nowych nasadzeń.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 umowy tytułem wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu zamówienia wykonawca miał otrzymać kwotę 6.989.000 zł brutto. Wynagrodzenie miało charakter ryczałtowy i obejmowało wszelkie koszty jakie spółka poniesie w związku z tą realizacją.

W myśl § 3 ust. 14 umowy , w przypadku zaistnienia konieczności wykonania prac nieobjętych jej przedmiotem, wykonawcy nie wolno było ich wykonywać bez zmiany umowy lub uzyskania dodatkowego zamówienia od Gminy Miejskiej K. , na podstawie odrębnej umowy.

W umowie strona powodowa oświadczyła, że w razie wykonania jakichkolwiek prac z naruszeniem powyższego zapisu umownego, zrzeka się prawa do wynagrodzenia z tytułu ich zrealizowania.

Wykonawca rozpoczął budowę dnia 25 sierpnia 2016 r.

W trakcie prowadzenia robót okazało się, że na terenie działki podlegającej zabudowie, znajdują się niezainwentaryzowane elementy fundamentów poprzednio stojących tam budynków. Informacja o ich ujawnieniu została zamieszczona przez kierownika w dzienniku budowy. Zostały one wykopane, wywiezione przez powódkę i poddane utylizacji.

Podczas prac ujawnione zostały także niezainwentaryzowane wcześniej fundamenty podmurówki starego ogrodzenia. Spółka poinformowała zamawiającą o istnieniu podmurówki, dokonano jej rozbiórki oraz na bieżąco wywożono usunięte elementy. W trakcie procedury przetargowej w której powodowa spółka została wyłoniona jako wykonawca nie miała informacji o wskazanych elementach dawnej infrastruktury.

Jak ponadto ustalił Sąd I instancji zakresem prac do których zobowiązała się umownie powódka było objęcie ukształtowanie terenu po zakończeniu robót budowlanych oraz wysianie trawy. Nie było nim objęte przygotowanie projektu urządzenia zieleni ani roboty służące jego realizacji. Pomimo to strona powodowa wykonała prace dodatkowe, polegające na zebraniu i wywiezieniu zanieczyszczonej ziemi wymagającej rekultywacji oraz na rozrzuceniu po terenie ziemi uzyskanej z wykopów.

Strony nie zawarły w formie pisemnej dodatkowej umowy lub aneksu do umowy z 22 sierpnia 2016 r., w którym doszłoby do uregulowania kwestii wykonania przez powódkę prac o charakterze dodatkowym, czy też rozliczenia dodatkowych kosztów materiałowych, które spółka wykonawca pokryła w związku z takimi pracami.

Sąd I instancji ustalił ponadto, że wartość prac przyjęta w ofercie przez spółkę (...) na podstawie tzw. przedmiaru okazała się zaniżona albowiem założone do jej określenia ilości stali zbrojeniowej oraz papy termozgrzewalnej faktycznie okazały się niezbędne w większych ilościach.

Rozważania prawne, w ramach których uznał roszczenie Przedsiębiorstwa (...) i (...) spółka jawna w K. za nieuzasadnione, Sąd Okręgowy oparł na stwierdzeniach i wnioskach, które można podsumować w następujący sposób:

a/ strony zawarły dnia 22 sierpnia 2016 r., umowę nr (...), w ramach której strona powodowa była zobowiązana do wybudowania przedszkola samorządowego przy ul. (...) w K.. Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 umowy tytułem wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy wykonawca miał otrzymać kwotę 6.989.000 zł brutto. Kwota wynagrodzenia miała charakter ryczałtowy i obejmowała wszelkie koszty poniesione przez Wykonawcę w związku z realizacją przedmiotu Umowy.

Zgodnie z § 3 ust. 14 umowy w przypadku zaistnienia konieczności wykonania prac nieobjętych przedmiotem umowy, wykonawcy nie wolno ich realizować bez zmiany umowy lub uzyskania dodatkowego zamówienia na podstawie odrębnej umowy. Wykonawca oświadczył nadto, że w razie wykonania jakichkolwiek prac z naruszeniem powyższego zapisu umownego, zrzeka się prawa do wynagrodzenia z tytułu ich wykonania. Według § 16 ust. 1 umowy wszelkie zmiany i uzupełnienia treści umowy wymagały dla swej ważności formy pisemnej w postaci aneksu,

b/ w trakcie prac wykryto na terenie robót niezainwentaryzowane elementy fundamentów starej zabudowy i fundamentów podmurówki starego ogrodzenia. Elementy te zostały wykopane, wywiezione i poddane utylizacji przez stronę powodową. Spółka (...) zrealizowała także dodatkowe prace związane z urządzeniem zieleni, a także poniosła dodatkowe - wyższy niż zakładała - koszt na zakup stali zbrojeniowej i papy termozgrzewalnej, na potrzeby wykonania termoizolacji, których niezbędne ilości okazały się większe niż zakładał to przedmiar robót na którym oparła swoją ofertę.

Mimo to nie doszło pomiędzy stronami do zawarcia dodatkowej umowy lub aneksu do umowy z 22 sierpnia 2016 r., w którym strony uregulowałyby kwestie wynagrodzenia za te roboty , dodatkowy koszt materiałów czy też prace związane z nowym ukształtowaniem terenu po budowlanego i wymiany gruntu,

c/ zatem w odwołaniu się do ryczałtowego charakteru uzgodnionego umownie wynagrodzenia oraz postanowienia par. 3 ust. 14 umowy , przy przyjęciu , iż przewidziana w nim procedura nie została dochowana , uzasadnione jest przyjęcie , że opisane prace oraz poniesione koszty materiałowe spółka z K. musi sfinansować we własnym zakresie i nie jest uprawniona aby żądać ich zwrotu od zamawiającej Gminy, skoro takiego roszczenia - we wskazanych umownie warunkach - zgodnie z tym jej postanowieniem - zrzekła się.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zostało oparte na art. 98 §1 i 3 kpc i zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy. Ta sama reguła zdecydowała o obciążeniu powodowej spółki wydatkami związanymi z postępowaniem, pokrytymi tymczasowo przez Skarb Państwa ze środków budżetowych.

W apelacji od tego orzeczenia , zaskarżając je w całości , strona powodowa domagała się , w pierwszej kolejności wydania przez Sąd II instancji orzeczenia reformatoryjnego , którym powództwo zostanie uwzględnione w całości , a strona przeciwna obciążona kosztami procesu i postępowania apelacyjnego.

Jako wniosek ewentualni sformułowała żądanie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania.

Środek odwoławczy Przedsiębiorstwa (...) i (...) spółka jawna w K. , został oparty na zarzutach :

- naruszenia prawa procesowego w sposób mający dla treści wyroku z dnia 23 września 2020r istotne znaczenie , a to :

a/ art. 233 §1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny zgromadzonych dowodów i zastąpienie jej oceną dowolną , która doprowadziła do nieprawidłowych ustaleń, pomijających fakt zawarcia przez strony sporu w ramach postępowania o zawezwanie do próby ugodowej , prowadzonego z inicjatywy skarżącej przez Sąd Rejonowy (...)w K. , w sprawie o sygnaturze (...) , ugody. W ugodzie tej zamawiająca Gmina nie tylko zgodziła się zapłacić część wynagrodzenia za roboty dodatkowe wykonane przez skarżącą w ramach inwestycji budowy przedszkola przy ul. (...) w K. ale strony dokonały w niej także zmiany umownych reguł rozliczania wynagrodzenia za takie roboty wykonane przez spółkę , które nie były objęte przedmiotem umowy .

Zarzucana nieprawidłowość wynikała także z tego , że Sąd nie uwzględnił tej okoliczności mimo , iż relacjonował o niej w postępowaniu , przesłuchany w charakterze strony J. C. (1), którego relacja została uznana za wiarygodną.

w związku z tym zarzutem , strona skarżąca wniosła o przeprowadzenie w postępowaniu apelacyjnym dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach wskazanego wyżej postępowania oraz notatki służbowej z 26 czerwca 2017r i pisma Gminy do wykonawcy z 7 lipca 2017r.,

b/ art. 328 §1 kpc jako następstwa nie wskazania przez Sąd Okręgowy w motywach zaskarżonego wyroku , przyczyn nie dokonania ustalenia faktu zawarcia przez strony ugody w postępowaniu (...) mimo jej potwierdzenia w relacji J. C..

- naruszenia prawa materialnego poprzez niezasadne niezastosowanie przy ocenie roszczenia powódki :

1/ art. 58 §2 w z art. 60 , 65 i 78 kc w następstwie błędnej wykładni oświadczeń woli stron zawartych w umowie z 22 sierpnia 2016r bez uwzględnienia , iż na podstawie ugody dokonały one ich modyfikacji w sposób , który uzasadnia uznanie roszczenia spółki dochodzonego pozwem za zasadne,

2/ art. 405 kc , którego niezasadność nie zastosowania strona powodowa motywowała także faktem zmiany przez strony , poprzez zawarcie ugody , umownych reguł na jakich zamawiająca Gmina była zobowiązana na do zapłaty wynagrodzenia spółce za roboty dodatkowe.

Odpowiadając na apelację strona pozwana domagała się jej oddalenia jako pozbawionej uzasadnionych podstaw oraz obciążenia strony przeciwnej kosztami postępowania apelacyjnego.

W swoim stanowisku odniosła się polemicznie do wszystkich argumentów powódki, którymi wspierała podniesione zarzuty apelacyjne.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny rozważył :

Środek odwoławczy strony powodowej nie jest uzasadniony i podlega oddaleniu.

Nie można podzielić żadnego z zarzutów na których opiera się jego konstrukcja.

Rozpoczynając jej ocenę pod weryfikacji zarzutów procesowych przypomnieć należy, że zarzut tego rodzaju jest uzasadniony jedynie wówczas, gdy spełnione zostaną równocześnie dwa warunki.

Strona odwołująca się do niego wykaże, że rzeczywiście sposób postępowania Sądu naruszał indywidualnie oznaczoną normę [normy] formalne. Jednocześnie nieprawidłowości te prowadziły do następstw, które miały istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia. Nieco inaczej kwestię tę ujmując, zarzut procesowy jest usprawiedliwiony jedynie wówczas, jeżeli zostanie dowiedzione, że gdyby nie potwierdzone błędy proceduralne Sądu niższej instancji, orzeczenie kończące spór stron miałyby inną treść.

Uwzględnwszy to generalium, odeprzeć, jako nietrafny, należy zarzut naruszenia art. 328 par. 2 kpc, / skarżące niewątpliwie chodziło o normę art. 327¹ par. 1 pkt 1 kpc, która w zakresie określenia warunków jakie musi spełniać uzasadnienie orzeczenia wydanego przez Sąd, zastąpiła art. 328 par.2 kpc w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 listopada 2019r / argument z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 4 lipca 2019r o zmianie kodeksu postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw [DzU z 2019 poz 1469]. /

Jak wynika z ukształtowanego i jednolitego, podzielanego przez Sąd Apelacyjny, w składzie rozstrzygającym sprawę, orzecznictwa Sądu Najwyższego, może on być uzasadniony jedynie wyjątkowo, gdy konstrukcja pisemnych motywów orzeczenia Sądu niższej instancji jest tak wadliwa, iż nie zawierają one danych pozwalających na przeprowadzenie na ich podstawie kontroli instancyjnej orzeczenia. Nieco inaczej kwestię tę ujmując, zarzut naruszenia tego przepisu jest uzasadniony wtedy, gdy uzasadnienie wyroku nie pozwala na stwierdzenie czy Sąd prawidłowo zastosował przepisy prawa materialnego i [lub] procesowego.

/ por. także wskazane jedynie ilustracyjnie postanowienie SN z dnia 21 listopada 2001, sygn. I CKN 185/01 powołane za zbiorem Lex/

Tego rodzaju zasadniczymi / konstrukcyjnymi / wadami motywy wyroku z 23 września 2020r. nie są dotknięte.

Wynika z nich z oparcia o jakie ustalenia i wnioski prawne, odwołane do mających w sprawie zastosowanie norm prawa materialnego, Sąd oprął swoje rozstrzygnięcie. Wiadomo jest z jego lektury także w jaki sposób i dlaczego ocena zgromadzonych dowodów została przeprowadzona we wskazany w uzasadnieniu sposób.

To, że Sąd Okręgowy nie wskazał w nim [co w sposób szczególny eksponuje powódka, w tym pominięciu upatrując wskazywanej nieprawidłowości] dlaczego nie ustalił, iż strony zawarły ugodę sądową, dotyczącą zapłaty za część robót zrealizowanych przez skarżącą z poza zakresu tych, które były przedmiotem umowy z 22 sierpnia 2016r., nie prowadzi do podzielenia tego zarzutu właśnie dlatego, iż nawet takie ustalenie faktyczne [o czym będzie mowa bliżej w dalszej części uzasadnienia] nie mogło zdecydować o tym, że roszczenie dochodzone przez powódkę ocenione zostanie jako, w jakiegokolwiek części, uzasadnione.

Nie ma też racji Przedsiębiorstwo (...) i (...) spółka jawna w K., gdy podnosi drugi z zarzutów procesowych, przekroczenia przez Sąd I instancji granic swobodnej oceny dowodów, które w swoich następstwach miało prowadzić do wadliwych ustaleń faktycznych nie uwzględniających tego, że strony zawierając wskazaną wyżej ugodę, zmieniły

treść swoich oświadczeń woli zawartych w treści umowy , co do reguł określających sposób wzajemnych rozliczeń finansowych , w odniesieniu do zrealizowanych przez wykonawcę robót, nie objętych przedmiotem umowy.

Zważywszy , iż jedynie w opisanym błędzie , skarżąca upatruje realizacji podnoszonego zarzutu i ściśle z nim związanego , wynikającego zeń zarzutu błędu ustaleń , wystarczy tylko dla porządku przypomnieć , iż skuteczne postawienie tego zarzutu wymaga od strony wykazania na czym , w odniesieniu do zindywidualizowanych dowodów polegała nieprawidłowość postępowania Sądu, w zakresie ich oceny i poczynionych na jej podstawie ustaleń.

W szczególności strona ma wykazać dlaczego obdarzenie jednych dowodów wiarygodnością czy uznanie, w odróżnieniu od innych, szczególnego ich znaczenia dla dokonanych ustaleń , nie da się pogodzić z regułami doświadczenia życiowego i [lub] zasadami logicznego rozumowania , czy też przewidzianymi przez procedurę regułami dowodzenia.

Nie oparcie stawianego zarzutu na tych zasadach , wyklucza uznanie go za usprawiedliwiony, pozostając dowolną , nie doniosłą z tego punktu widzenia polemiką oceną i ustaleniami Sądu niższej instancji.

/ por. w tej materii , wyrażające podobne stanowisko , powołane tylko przykładowo, orzeczenia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2001, sygn. IV CKN 970/00 i z 6 lipca 2005 , sygn. III CK 3/05 , obydwa powołane za zbiorem Lex/

To w jaki sposób powodowa spółka motywuje ten zarzut wyklucza jego podzielenie.

Rzeczywiście Sąd I instancji nie dokonał ustalenia faktycznego potwierdzającego , że strony zawarły ze sobą ugodę w ramach postępowania przed Sądem Rejonowym (...)w K. , w sprawie oznaczonej sygnaturą (...)Jale z tego braku nie wynika nieprawidłowość , która mogłaby zaważyć na ostatecznym wyniku sporu stron.

Podobnie wpływ taki należy wykluczyć w odniesieniu do faktów , które wynikają z treści notatki służbowej i pisma zamawiającej pozwanej do spółki wykonawcy z dnia 7 lipca 2017r na które skarżąca powołuje się w apelacji.

Uznając, z powołanych powodów , obydwa zarzuty procesowe oraz dotyczący ustaleń za nietrafne , Sąd II instancji okoliczności , które Sąd Okręgowi uczynił podstawą wydajnego orzeczenia aprobeuje i przyjmuje za własne.

Wymagają one uzupełnienia o fakty , które wynikają z dokumentów znajdujących się w aktach postępowania oznaczonego sygnaturą (...) Sądu Rejonowego(...)w K.oraz tych , które wynikają z treści notatki służbowej spisanej w dniu 26 czerwca 2017r i pisma Gminy do wykonawcy, datowanego na 7 lipca 2017r.

Uzupełnienie to przedstawia się następująco :

W trakcie roboczego spotkania przedstawicieli zamawiającej i wykonawcy, spółka (...) zapowiedziała zgłoszenie wobec Gminy roszczeń finansowych wynikających z wykonania robót , które uznawała za wykraczające poza zakres tych , określonych w umowie. Miała je ostatecznie sformułować na piśmie do dnia 3 lipca 2017r z określeniem ich rodzaju i ilości.

Zamawiająca, odpowiadając na postulaty wykonawcy uznała , że wbrew ustaleniom z tego spotkania jego żądania , wyrażone w jej piśmie z 3 lipca 2017r nie są kompletne , obejmując tylko zestawienie robót. Gmina w związku z tym, nie uznając tych żądań w jakimkolwiek zakresie za uzasadnione , oczekiwała w dalszym ciągu na ich uzupełnienie w zakresie pozwalającym na ich weryfikację.

/ dowód : notatka służbowa z dnia 26 czerwca 2017r , / k. 353-354 akt , odpowiedź strony pozwanej w piśmie z dnia 7 lipca 2017r k. 355-356 akt / ,

- z inicjatywą zawarcia ugody sądowej wystąpiła strona powodowa , która w zawezwaniu z dnia 21 listopada 2017r., postulowała aby porozumieniem została objęta zapłata wynagrodzenia przez zamawiającą Gminę za roboty mające trzy niezależne od siebie podstawy.

Pierwsza należność, na sumę łączną 122 757, 69 zł, odpowiadała wartości robót rozbiórkowych fundamentów starej zabudowy oraz poprzedniego ogrodzenia, na działce na której była prowadzona inwestycja.

Druga, w łącznej kwocie 110 607, 80 zł, odpowiadać miała wartości prac zrealizowanych przez spółkę (...), mających charakter robót zamiennych, wykonanych dlatego, iż doszło w trakcie realizacji umowy z dnia 22 sierpnia 2016r do zmian projektowych.

Trzecia miała odpowiadać sumie 270 021, 32 zł, będącej równowartością robót wykraczających poza zakres tych, przyjętych w tzw. przedmiarach, stanowiących podstawę kosztorysu inwestorskiego, a w jej granicach powódka umieściła także koszt zakupu dodatkowej ilości zużytej stali zbrojeniowej i papy termozgrzewalnej.

Strony zawarły przed Sądem Rejonowym (...) w K.w dniu 17 stycznia 2018r ugodę na podstawie której zamawiająca Gmina zobowiązała się zapłacić wykonawcy [jedyń] za część prac, wartość których wynikała ze zmian projektowych, dokonanych w trakcie realizacji umowy stron / wyróżniona wyżej druga podstawa /, kwotę 42 418, 10 zł.

Przy tym strony szczegółowo oznaczyły rzeczowy rodzaj prac, które w ten sposób zostały sfinansowane, a spółka - wykonawca zrzekła się równocześnie dodatkowych / dalszych roszczeń z tytułu wynagrodzenia za nie. Zapłata ugodzonej kwoty miała nastąpić w terminie 14 dni od daty podpisania ugody.

Akt ugody nie objął wynagrodzenia za żadne inne prace czy koszty materiałowe wskazane we wniosku spółki (...) z dnia 21 listopada 2017r.

Nie zawierał też żadnych innych oświadczeń zawierających ugodę podmiotów, w szczególności co do uznania roszczeń powódki o zapłatę za nie przez zamawiającą i reguł rozliczenia należności za pozostałe roboty wymienione w drugiej grupie czy też za te, które spółka wymieniła w grupach pierwszej i trzeciej. Ugoda milczy także na temat postanowień umowy zawartej przez strony w dniu 22 sierpnia 2016r., wprost nawet do niej nie nawiązując.

/ dowód : wniosek Przedsiębiorstwa (...) i (...) spółka jawna w K. z dnia 21 listopada 2017r wraz załącznikami k. 2-182 akt (...)Sądu Rejonowego(...)w K. – w załączeniu, akt ugody z dnia 17 stycznia 2018r, protokół posiedzenia Sądu k. 192-193 tych akt /,

W oparciu o te ustalenia, szczególnie po ich uzupełnieniu przez Sąd Odwoławczy, nie może zostać uznany za uzasadniony także żaden ze sformułowanych przez stronę skarżącą zarzutów materialnych.

Z ustaleń tych wynika m. in. [a ta ich część nie była negocjowana przez spółkę z K.], że z treści ust. 14 paragrafu 3 umowy stron nr (...)(...) z dnia 22 sierpnia 2016r, wynikało, iż wykonawca zamówionych robót budowlanych nie mógł wykonywać takich, które miały charakter dodatkowych o ile wcześniej nie zostanie zawarty aneks do umowy zasadniczej w którym ich wykonawstwa zostanie spółce (...) powierzone / a strony uregulują wysokość i sposób zapłaty za nie / albo też prace o takim charakterze będą przedmiotem odrębnego zamówienia ze strony inwestora / strony pozwanej /, a samo zamówienie będzie podstawą do zawarcia odrębnej umowy, obejmującej określenie samego rodzaju tych robót oraz wysokości i sposobu zapłaty wynagrodzenia za nie.

Trzeba też dodać, że z ustaleń tych wynika, także brak zachowania opisanej procedury wyłączał możliwość skutecznego dochodzenia przez wykonawcę wynagrodzenia za takie prace albowiem w tym postanowieniu zrzekł się wynikającego stąd roszczenia wobec zamawiającej.

Wynika z nich również, że strony wykluczyły możliwość dorowadzenia do skutecznej zmiany umowy w formie innej niż pisemna / aneks do umowy już obowiązującej, lub nowy kontrakt, którego zawarcie poprzedza odrębne zamówienie [§16 ust. 1 umowy].

Jedyne odstępstwo pod tej reguły, której nie przestrzeganie prowadziło do nieważności samej zmiany, dotyczyło zmian osób reprezentujących strony procesu inwestycyjnego wobec kontrahenta oraz tych, które sprawowały nadzór

inwestorski. Dla skuteczności takiej zmiany wystarczyło zawiadomienie drugiej strony dokonane w formie pisemnej [§16 ust. 8 umowy].

Poza sporem pomiędzy stronami jest to , że w czasie całego okresu obowiązywania umowy nie doszło do takiej zmiany postanowień umownych . Także wówczas , gdy wykonawca zaczął zgłaszać wobec zamawiającej fakty wskazujące na konieczność wykonania robót kwalifikowanych w rozstrzyganej sprawie jako dodatkowe.

Nie jest , zdaniem Sądu Apelacyjnego dostateczne dla uznania , że wymagania przyjętej przez strony formy zmiany umowy , wyczerpują działania spółki - wykonawcy wobec Gminy , które dokumentuje notatka służbowa z 26 czerwca 2017r. tym bardziej , że w piśmie odpowiadającym na zawarte w tym dokumencie postulaty zapłaty , poparte później przedstawieniem zestawienia tych robót / o którym zamawiająca wspomina w piśmie z dnia 7 lipca 2017r / Gmina stanowczo podkreśla brak podstaw do ich zaakceptowania , już tylko z przyczyn niekompletności dokumentacyjnej.

Zasadniczym argumentem , który jak wynika z motywów apelacji strony powodowej, ma decydować o zasadności pierwszego z zarzutów materialnych jest okoliczność , że strony w dniu 17 stycznia 2018r. zawarły ugodę sądową, w ramach której zamawiająca zobowiązała się zapłacić spółce- wykonawcy część wynagrodzenia za zrealizowane przez nią prace , których wykonanie wynikało ze zmian projektowych przedszkola.

W sytuacji gdy , jak wynika z ustaleń dokonanych w sprawie , uгода objęła jedynie niewielką część ogółu roszczeń pozwanej wskazanych we wniosku o zawezwanie do próby ugodowej , a co równie istotne , tylko część roszczenia jednoznacznie zindywidualizowanego z punktu widzenia źródła - rodzaju prac , które w ten sposób uzyskały / częściowe / sfinansowanie , nie można zasadnie uznawać , że poprzez sam fakt zawarcia ugody tej treści , strony zgodnie odstąpiły od swoich oświadczeń woli zawartych w postanowieniach umownych, regulujących warunki na jakich zamawiająca miała [ewentualnie] zapłacić za roboty dodatkowe zrealizowane przez spółkę (...).

Przeciwnie stanowisko skarżącej - na którym opiera się weryfikowany zarzut materialny - jest tym bardziej nieuzasadnione, gdy wziąć pod rozwagę , że w akcie ugody strony swoje porozumienie jednoznacznie ograniczyły rzeczowo i ilościowo w odniesieniu do [dodatkowego] świadczenia zamawiającej, w zupełności pomijając inne roszczenia spółki , a tym bardziej w żaden sposób nie nawiązując do treści umowy zawartej pomiędzy nimi w dniu 22 sierpnia 2016r w tym w szczególności postanowienia zawartego w jej ust. 14 §3

Gdyby ich zgodną wolą było odstąpienie od przyjętej tam reguły rozliczania robót dodatkowych , niewątpliwie dałyby temu wyraz tym bardziej , że obydwie strony w trakcie trwania postępowania ugodowego były zawodowo reprezentowane/ por k. 193 akt (...)- w załączeniu /.

W szczególności o odzwierciedlenie faktu ukształtowania się porozumienia w tej materii , zabiegałby pełnomocnik spółki (...), gdy zważyć , iż korekta dotychczasowych reguł , zgodnie z którymi mogła ubiegać się o za nie byłaby dla niej , w sposób oczywisty, korzystna.

Skoro dokumenty przedłożone przez strony oraz te o które Sąd II instancji uzupełnił materiał procesowy, nie stanowią dla takiego porozumienia potwierdzenia, brak jest podstaw do podzielenia odmiennego zapatrywania skarżącej. Tym samym odeprzeć należy pierwszy z zarzutów procesowych.

Dlatego już tylko na marginesie i dla porządku zauważyć należy , że strona powodowa nie składała w czasie postępowania rozpoznawczego wniosków o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego odpowiedniej specjalności mającej na celu wycenę wartości prac , które kwalifikowała jako dodatkowe w porównaniu z zakresem tych , których realizację strony sporu wzajemnie umówiły albo też takich - które faktycznie wykonała /zakupując dodatkowy materiał /, w warunkach gdy pierwotne ich założenia ilościowe i rodzajowe z przyczyn nieprawidłowości przedmiarowych okazały się nietrafne. Powódka w tym celu posługiwała się tylko własnymi kosztorysami, których merytoryczną poprawność konsekwentnie kwestionowała strona przeciwna. Takie wnioski nie były formułowane także w ramach postępowania apelacyjnego.

Nie ma też racji skarżaca gdy podnosi drugi z zarzutów naruszenia prawa materialnego.

Odwołuje się on do mającej być błędnie niezastosowaną normy art. 405 kc , chociaż wady oceny Sądu i tym razem upatruje w tym , iż nie przyjął on , że podpisując umowę ze spółką wykonawcą w dniu 17 stycznia 2018r Gmina [poprawniej będzie uznać , że strony zgodnie] , zmieniły reguły umowne określające warunki na których spółka (...) mogła się ubiegać o zapłatę za zrealizowane roboty dodatkowe [[mimo , że strony umówiły się na wynagrodzenie ryczałtowe].

Nawet przyjęcie , że w tym zakresie - chociaż nie ma ku temu z przyczyn wskazanych uprzednio - dostatecznych podstaw], Sąd I instancji popełnił wytykany mu błąd , to nie decydowałby on o naruszeniu normy art. 405 kc.

Tym nie mniej Sąd II instancji , szczególnie w warunkach odwołania się apelującej do tego przepisu , jest zobligowany ocenić czy roszczenie spółki z K. może w rozstrzyganej sprawie być na tej podstawie normatywnej zakwalifikowane i zweryfikowane z punktu widzenia merytorycznej zasadności.

W pierwszej kolejności należy zauważyć , że powodowa spółka uznaje dochodzone roszczenie jako mające swoją podstawę w przypisach o bezpodstawnym wzbogaceniu po stronie zamawiającej po raz pierwszy dopiero na etapie postępowania odwoławczego.

Wcześniej , zarówno w pozwie jak i w czasie trwania postępowania rozpoznawczego przed Sądem Okręgowym konsekwentnie twierdziła , że zgłoszone przez nią roszczenie procesowe ma podstawę umowną , a dochodzone świadczenie ma charakter wynagrodzenia za dodatkowo wykonane roboty budowlane , nie objęte przedmiotem określonym w czynności prawnej stron z dnia 22 sierpnia 2016r za realizację , którego strony ustaliły wynagrodzenie ryczałtowe , oraz dodatkowe koszty materiałowe , które jako niezbędne dla wykonania zamówionych przez pozwaną prac , poniosła.

Dla wykazania okoliczności faktycznych potwierdzających zasadność tak zidentyfikowanego roszczenia powódka zgłosiła wnioski dowodowe.

Dlatego też należy uznać , że powoływanie się przez spółkę z K. na mający być naruszony przez Sąd I instancji , który tak sformułowane roszczenie oddalił , przepis art. 405 kc nie jest , już z tej przyczyny, nieuzasadnione.

Roszczenie w znaczeniu procesowym składa się z dwóch elementów : żądania i powołanej dla jego uzasadnienia podstawy faktycznej.

Nie może budzić wątpliwości , zważywszy chociażby na normatywne przesłanki roszczeń z podstawy umownej i bezpodstawnego wzbogacenia , że obydwie zasadniczo różnią się od siebie i inne okoliczności faktyczne są doniosłe dla ich weryfikacji w ramach postępowania prowadzonego przez Sąd.

Jak już wskazano wyżej, w toku sporu spółka (...) konsekwentnie identyfikowała swoje roszczenia jako mające umowną podstawę , stąd jego ocena z punktu widzenia przesłanek zastosowania do niego przepisów składających się na instytucje bezpodstawnego wzbogacenia , była wykluczona.

Nie może zatem obecnie powódka zasadnie zarzucać naruszenia art. 405 kc poprzez jej niezastosowanie przez Sąd I instancji.

Już tylko uzupełniająco dostrzec należy , że nawet gdyby rozważać w rozstrzyganej sprawie / ku czemu brak z powołanych przyczyn podstaw / ocenę roszczenia powódki na podstawie tych norm to i tak podlegałoby ono oddaleniu już tylko z tej przyczyny , że nie zostało przez nią udowodnione.

W warunkach , konsekwentnego kwestionowania przez stronę pozwaną przydatności dla oznaczenia rozmiarów ilościowych dodatkowego wynagrodzenia należnego powódce , przedłożonych przez nią dokumentów

rozliczeniowych / kosztorysów/, obejmujących rodzaje i ilości zrealizowanych poza przedmiotem umownym prac , niezbędnym było określenie jego wysokości w drodze opinii biegłego właściwej specjalności.

Taki dowód nie został przez spółkę (...) zgłoszony nawet wówczas, gdy Sąd I instancji oddalił [jako nieprzydatne dla ustalenia relewantnych dla rozstrzygnięcia okoliczności faktycznych] jej wnioski o przeprowadzenie dowodu z tych - wskazanych wyżej dokumentów określających wartość prac. / zapis dźwiękowy rozprawy z dnia 23 września 2020 r minuty 7-9 , zapis skrócony k. 315 v akt /.

Takiego wniosku skarżąca nie formułowała także w postępowaniu przed Sądem II instancji.

To zaniechanie ze strony zawodowo reprezentowanej powódki jest nie tylko dodatkowym argumentem za uznaniem , iż wyrok objęty kontrolą instancyjną jest poprawny ale powoduje także , że tym bardziej nieuzasadnione byłoby jej roszczenie o ile kwalifikować je na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

W takim bowiem przypadku przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu wyceny wartości robót budowlanych byłoby tym bardziej niezbędne. Oto bowiem przy takiej kwalifikacji roszczenia jego rozmiaru ilościowego nie określa wartość samych robót wykonanych przez powódkę z których strona pozwana miałaby skorzystać ale skala wzbogacenia po stronie accipiensa kosztem solvensa , która nie zawsze odpowiada rozmiarowi zubożenia po jego stronie.

Określenie rozmiaru tego wzbogacenia wymagałoby niewątpliwie wiadomości specjalnych.

Innym zagadnieniem niezbędnym do rozważenia w ramach oceny takiego roszczenia byłoby to , według jakiej daty należy ustalić wartość takiego roszczenia.

/ por. w tej materii, powołany jedynie dla przykładu judykat SN z dnia 19 marca 2000 , sygn. IV CKN 892/00 - za zbiorem Legalis oraz uwagi W. Serdy w opracowaniu „Nienależne świadczenie „ s. 218 /.

Sąd II instancji podkreśla jednak , że są to uwagi czynione jedynie na marginesie , łącząc się tylko pośrednio z zasadniczymi przyczynami uznania , że apelacja powódki nie jest uzasadniona.

Z podanych powodów Sąd II instancji orzekł o jej oddaleniu , na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 647 kc oraz 632 kc.

Podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego był art. 98 par. 1 i 3 oraz 99 kpc w zw. z art. 391 par. 1 kpc i wynikająca z niego dla wzajemnego rozliczenia ich pomiędzy stronami , zasada odpowiedzialności za wynik sprawy.

Kwota należna stronie pozwanej od przerywającej powódki , zważywszy na wskazaną w apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia oraz to , że koszty te po stronie pozwanej gminy były ograniczone do wynagrodzenia zawodowego pełnomocnika - radcy prawnego , została ustalona na podstawie par. 2 pkt 7 w zw z par. 10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia MS w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 [jedn. tekst DzU z 2018 poz.265].

SSA Beata Kurdziel SSA Grzegorz Krężolek SSA Robert Jurga